

ŞÜPHELER

Çağdaş Şüphelerle Mücadele Rehberi, Ahmed Es-Seyyid, (Çev. Mehmet Ali Kılınc),

İdrak Yayınları, İstanbul 2021, ISBN 9786050650037

Hatice Susam Özçelik¹

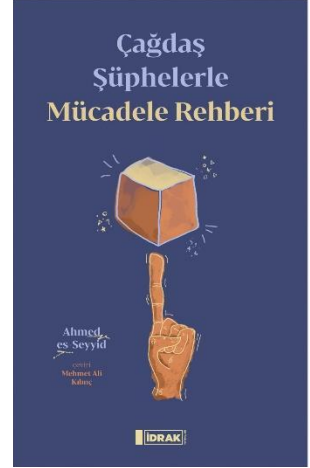
Yazar Ahmed B. Yusuf es-Seyyid, 1985 yılında Suudi Arabistan'ın Yanbu şehrinde dünyaya geldi. Küçük yaşlardan itibaren ilim öğrenmeye başlamış, lise çağında Buhâri ve Müslim başta olmak üzere sekiz kitaplık hadis külliyyatını ezberlemiştir. Üniversite döneminde de birçok alimden ders alan Ahmed B. Yusuf es Seyyid, ilmi çalışmalarını sürdürmektedir.

Ateizm, hadis inkârcılığı vb. İslam karşıtı akımlara karşı eğitim programları içeren almohawer.com ve hadis akademisi tsunnah.com

sitelerini kurmuştur. Müellifin basılmış on adet kitabı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, *Sünnetin Dinde Delil Olduğunun İspatı, Yeni Nesil Gençliğe, Eleştirel Düşünce, Geniş Perspektif* tir. Müellif eserine şüpheleri çeşitli kategorilere ayırmakla başlar. Bunları madde madde, kısa bölümlerle açıklamaya çalışır. Bunlardan bazıları; Allah'ın varlığı hakkında şüpheler, İslam hakkındaki şüpheler, Resulullah (s.a.v.) hakkındaki şüpheler, sahabe hakkındaki şüphelerdir.

Fikri meselelerin ve toplumsal olgulardaki sorunların yapısı, hakikati ve sebepleri idrak edilmeden çözüm bulunamayacağını belirten yazar; çağdaş fikri şüpheleri tanımayı, onları gidermeye çalışmayı ve onlardan korunma metotlarını açıklamayı amaçlamaktadır.

Çağdaş fikri şüphelerin kişiyi kendine çeken süslü sloganlara sahip bir yapısı vardır. "Aklını kullan, özgür ol, geleneği eleştir..." gibi. Toplumumuzda bu akımlardan etkilenme, aleni ve gizli bir şekilde gerçekleşmekte olup çoğunlukla da gizlidir. Bu nedenle şüphelerden etkilenen kitlenin boyutunu ölçmek zordur. Etkilenenlerin gizli kalması özellikle ebeveyn ve eğitimciler için endişe vericidir.²

¹ Elektrik Mühendisi, haticesusam23@gmail.com

(Bu yazı Young Academia ve İdeal Bilge Derneği iş birliğinde Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer yönetiminde "Deizm Çalışmaları Tahlili Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

² Ahmed es Seyyid, *Çağdaş Şüphelerle Mücadele Rehberi*, Çev. Mehmet Ali Kılınc, İdrak Yayınları, İstanbul 2021, s. 32.

Yazar, öncelikle şüpheleri dış ve iç etkenler olarak 2 kısımda inceler. Çağdaş şüphelerin dış etkenleri arasında sosyal medya platformları, dizi ve sinemalar örnek gösterilebilir. Görsellik gençler üzerinde oldukça etkilidir. Kalp de duyduğu ve gördüğü şeylerden beslenir. Kişinin kendini şehvetlere maruz bırakması ve tövbe etmemesi durumunda kalpte bir pas oluşur. Bu pas çoğaldıkça kalbi ele geçirip, hakkı görmez hale getirir. Mutaffifin suresi 14. ayeti kerimede Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: “Hayır! Bilakis onların işlemekte oldukları kötülükler, kalplerini paslandırıp köreltmıştır.” İman nuru azalınca da şüphelerin kabul edilmesi kolaylaşır.³ Yine Peygamber Efendimiz 'in (s.a.v.) konuyla ilgili şu hadisi vardır: “Kul bir hata işlediği zaman, kalbinde siyah bir nokta oluşur. Eğer nefsini bundan alıkoyup istiğfar eder ve günden dönerse, kalbi bu lekeden arınarak cilalanır. Günahlara tekrar dönerse, bu nokta çoğalır ve sonunda kalbini tamamen kaplar. İşte bu, Allahü Teala'nın zikrettiği kalbin paslanmasıdır.”⁴

Şüphelerin iç etkenleri incelendiğinde, ilk olarak yakın eksikliğinden söz edilir. Namazı vaktinde kılmak en büyük farz olarak bilindiği halde ihmal edilmesi buna örnek gösterilebilir.⁵ Bir diğer iç etken, kişinin sorunlarının faturasını Allah'ın gazabına, kaza ve kaderine kesmesi, muzdarip olduğu psikolojik baskıyla Allah'ın adaletini sorgulamasıdır. Nitekim Kuran-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: “İnsanların öylesi vardır ki, Allah'a dünyevi bir çıkar beklentisi içinde kıyısından kenarından kulluk eder. Öyle ki; eğer beklentisi gerçekleşir de bir iyilik görürse, gönlü onunla huzura kavuşur, dininde sebat eder. Fakat başına bir felaket gelirse, hemen gerisin geri dönüp Allah'a kulluğu terk eder.”⁶

Diğer iç etkenler arasında, araştırma yöntemleri ve İslami ilimler konusundaki eksiklikler gösterilir. Ve bunlara zihinsel ve ruhsal boşluklar eklenebilir.

Yazar eserine şüphelerden korunma yöntemleriyle devam eder. Bunlardan ilki, Allah'ın kevnî ayetlerini düşünerek, tefekkür ruhunu ihya etmektir. “Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde, selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır. Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde tefekkür ederler. ‘Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru’ derler.”⁷

³ Ahmed es Seyyid, *a.g.e.*, s. 43, 54.

⁴ Tirmizi, 3334.

⁵ Ahmed es Seyyid, *a.g.e.*, s. 49.

⁶ Hac, 22/11.

⁷ Ali İmran, 3/191.

Kişinin Allah ile bağı güçlü tutması, O'na şükretmesi fikri şüphelerden koruyacak en iyi yöntemlerdendir. Bir diğer yöntem, yeni Müslüman olmuş kimselerin hikayelerini öğrenmektir. Özellikle farklı ülkelerdeki insanların İslam dinini kabul etme nedenlerinin ve imana dair bakış açılarının etkisi büyüktür. Ayrıca eleştirel aklın oluşturulması son derece önemlidir. Çünkü eleştirel akıl, bilgilerin kaynaklarını öğrenmeye, ondan emin olmak için araştırmaya ihtiyaç duyar. Temel dini bilgileri öğrenmek, şüphelere cevap veren kitapları okumak, ilim ehli insanlarla birlikte vakit geçirmek, dua ve niyaz etmek de diğer korunma yöntemlerindedir.⁸ Resulullah Efendimiz (s.a.v.) şöyle dua ederdi: “Allah’ım! Sana teslim oldum, sana inandım, sana güvendim. Yüzümü, gönlümü sana çevirdim. Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim, açığa vurduğum günahlarımı affeyle. Öne geçiren de sen, geride bırakan da sensin. Senden başka ilah yoktur.”⁹

Daha sonra müellif, “şüphelere maruz kalıdıktan sonra, onlarla nasıl mücadele edilir?” sorusuna cevap aramaya başlar. Yazara göre yapılacak ilk şey; bilgiler ve fikirler karşısında kaynak sormak, sonra uzmanlara başvurmak, daha önce bu konuda yapılmış çalışmalara müracaat etmek ve şüphe ile vesvesenin farkını ayırabilmek gerekir. Vesveseler şüpheler gibi, cevap verilince ortadan kalkmaz. Vesveseler insanın içinde hissettiği düşüncelerden kaynaklandığı için, onları terk edip, uzaklaşarak çözüm bulunabilir.¹⁰

Âdâbü'l-Bahs kitabında şöyle bir ifade geçer: “Rivayet içerikli bir söz söylediğinde ispat etmen, iddia sahibiyse iddiana delil bulman gerekir.”¹¹ Bununla beraber dini metinleri cimbrilayarak yapılan çıkarımları fark edebilmek oldukça önemlidir. Kişinin kendi fikirlerini değil de İslam’ı savunduğunu aklından çıkarmaması lazımdır. Güzel örnek olabilmek için de İslami edeplere dikkat etmek gerekir. Çünkü dindar bir kişinin ahlaki örnekliği pasif bir davet sayılır. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın; onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi.”¹²

Yazar, şüpheler ve cevapları üzerine birkaç örnekten bahsederek devam eder. “Allah’ı kim yarattı?” sorusuna, “yaratan, yaratılmaz” cevabını verir. Eğer evrenin yaratıcısının varlığı, kendisinden önceki yaratıcının varlığına bağlıysa ve bu yaratıcının varlığı da ondan öncekine bağlı durumdaysa bu, evreni var eden yaratıcının olmadığı anlamına gelir. Çünkü bu zincirin durduğu ve yaratma işinin başladığı ilk yaratıcı ortalıkta yoktur. Zincir sonsuza

---

⁸ Ahmed es Seyyid, *a.g.e*, s. 71,85.

⁹ Muslim, 2717.

¹⁰ Ahmed es Seyyid, *a.g.e*, s. 87,98.

¹¹ Ahmed es Seyyid, *a.g.e*, s. 103.

¹² Ali İmran, 3/159.

kadar uzayabilir. Bundan dolayı başlangıcı olmayan ilk bir kaynak olmadığı sürece evren var olmayacaktır.¹³

Yazar, evren yasaları nedeniyle Allah'ın varlığına ihtiyacın olmadığı iddiasına şöyle cevap verir: "Mekanik yasalar bir araba yapamaz. Bu yasaları uygulayan bir üreticiye ihtiyaçları vardır. Ya da bir uçağın uçabileceği ve inebileceği yasalar hakkındaki bilgimiz, onu üreten kişinin var olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Evrenin varlığı da aynı şekilde anlaşılmalıdır.

"Dünyada neden kötülük var?" sorusuna cevap olarak şöyle demiştir: İlk olarak, Allahü Teala adaletinin gereği olarak insana iyilik ve kötülük arasında tercihte bulunacağı hür irade bahsetti. İnsan en sonunda bu hür iradesine göre hesaba çekilecektir.

Yazar, eserine Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hakkındaki şüphelere cevap vermekle devam eder ve O'nun nübüvvet gelmeden önceki döneminde de herkes tarafından doğru sözlü olduğunu anlatmakla başlar. "Allahü Teala, O'na Peygamberliğini vermeden önce Mekke'de kavmi içerisinde bir ömür yaşadı ve kendisine 'es-Sadıkü'l-emin' (dürüst ve güvenilir) lakabı verildi. Peygamberliğin ilk zamanlarında Safa tepesine çıktı ve onlara şöyle seslendi: "Size bu dağın ardından saldırmak için gelen bir atlı olduğunu söylesem bana inanır mısınız? Bu soruya "Senden yalan duymadık." diye cevap verdiler."¹⁴

Ayrıca önceki Peygamberlerin Resulullah'ı müjdelemeleri bir delil olarak gösterilmiştir. Yuhanna İncil'inin 16/Ishah bölümünde 5. ile 11. paragraflar arasında İsa (a.s.)'dan şu söz aktarılmaktadır:¹⁵

"Şimdiye beni gönderenin yanına gidiyorum. Ne var ki içinizden hiçbiri bana nereye gidiyorsun demiyor. Ama bunları söylediğim için yüreğiniz kederle doldu. Ben size hakkı söylüyorum. Benim aranızdan ayrılmam en hayırlı olandır. Çünkü aranızdan ayrılmazsam, çokça sabırlı olan size gelmeyecek. Benim gitmem dâhilinde, onu size gönderecek. Size söylemem gereken çok şey var, lakin şu an onları taşıyabilecek değilsiniz. O hakkın ruhu geldiği zaman, sizi bütün hakikatlere ulaştıracak. Çünkü o nefsinden konuşmaz; tam aksine duyduğu şeyler ile konuşur." Bu özellik bize Allah-ü Teala'nın, Resulullah (s.a.v.) hakkında

---

¹³ Ahmed es Seydid, *a.g.e*, s. 127.

¹⁴ Buhari, 4971; Muslim, 208.

¹⁵ Ahmed es Seyyid, *a.g.e*, s. 165.

buyurduğu nitelikleri hatırlatmaktadır: “O heva ve hevesinden konuşmaz, size bildirdiği şeyler ancak vahiydir.”¹⁶

Özetle, kitabın kategorize edilişi, konunun açıklanmadan önce başlıklarıyla maddelendirilmesi; zihinde şematik bir tablo oluşturmasına rağmen, şüphelere karşı cevaplar çoğunlukla yetersizdir. “Allah bizi neden yarattı? Neden bize ihtiyacı olmadığı halde ibadet etmemizi emrediyor?” sorusuna “Allah-ü Teala sorguya çekilmez, O böyle istedi” cevabı buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca incelenen şüpheler ile ilgili açıklayıcı bilgiler yerine, onlarca kaynağa atıf yapılarak, konunun açıklanması oldukça sadeleştirilmiştir. Eserde bahsi geçen felsefi/psikolojik sorulara, felsefi/psikolojik olmayan cevaplar verildiğinden; toplumsal bir makes oluşmayacaktır. Söz konusu kitapta çoğunlukla kullanılan vaaz/nasihat dili, şüpheleri ikna edici ve mantıklı bir şekilde savunamadığı için, Türk okuyucusuna bir katkı sunamamıştır. Şüpheler içinde yaşayan insanların arayışları, kalbe nüfuz edecek derinlikli cevaplardadır. Gerek yazarın hitap ettiği çevrelerin istekleri, beklentileri, soruları, şüpheleri gerekse kültürel farklılığı yeterince aktaramayan tercümenin yetersizliği ateizm-deizm tuzağındaki gençliğin ruhi ve fikri beklentilerini yeterince karşılayamamaktadır. Bu durum muhafazakâr çevrelerdeki yazarlarımızın modern dönem gençliğinin problemlerine, şüphe ve sorularına yeterince odaklanmadıklarını göstermektedir.

---

¹⁶ Necm, 3-4.